СВОБОДА
LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА".

Рôкъ IV. Шамокінъ, Па. Четвергъ 23-го Сѣчня 1896. Число 4.

Календарь.

Сѣчень.

23	Ч.	Теодосія Великого
24	П.	Татіяны. Евпраксіи
25	С.	Єрмила. Стратоника
26	Н.	МЫТАРЕВА. Отцѣвъ въ Синаи
27	П.	Павла тив. и Іоана кущ.
28	В.	Покл. ок. св. Петра
29	С.	Антонія Великого

Змѣстъ.

Вступна статя.—Вôдъ Выдѣлу „Союза". Проекты конґресу. — Вѣсти зъ Америки. — Вѣсти зъ краю. — Перeглядъ політичный. — Новинки. — Справы рôбôтничи. — Де-що цѣкавого. — Всячина — Стихъ: Сынъ нероба. — Фейлетонъ: „Зъ краины слезъ и горя". — Три, якъ рôдни Браты. — Оголошеня.

Вôдъ Редакціи.

Отсе число и друге розôшлемо мы всѣмъ Русинамъ въ Америцѣ, о скôлько намъ будуть звѣсни адресы нашихъ людей. Третє число зашлемо мы вже тôлько тымъ, котрѝ нôслали пренумерату вже до Шамокінъ, або замовили нашу газету. Вôдзываемось до всѣхъ нашихъ Русиновъ въ Америцѣ, щобъ спѣшили зъ замовленями завчасу бо пôзнѣйше годѣ буде имъ выслати всѣхъ чисель, якъ накладъ вычерпае ся. Мы будемо старати ся подавати въ нашой газетѣ рôжни найинтереснѣйши, щобъ нашого робôтника цѣлковито задоволити. Будемо помѣщати цѣлый рядъ образкôвъ зъ галицкого житя: „Зъ краины слѣзъ и горя" — якъ такожь цѣкавѝ образки зъ американьско-руского житя. Зô старого краю достанемо вѣдописи вôдъ нашихъ найлѣпшихъ писателѣвъ, а американьскѝ Русины обѣцялись намъ зô всѣхъ плейзôвъ подавати цѣкавѝ вѣсти. Мы зô свои стороны постарались о всьо, щобъ зробити газету цѣкавою, потреба лишь, щобъ нашѝ люде зрозумѣли вже разъ, що конечною рѣчею есть читати „Свободу" и за ню точно заплатити. Злучѣмъ ся всѣ разомъ, спомагаймо себе на кождомъ крôцѣ — а мы Русины станемо першимъ народомъ славяньскимъ въ Америцѣ. Тôлько $2. за „Свободу" на цѣлый рôкъ.

Адреса:

144. S. Franklin Str.
Shamokin, Pa.

Вôдъ Выдѣлу тов. „Союзъ".

Всѣмъ намъ звѣсне наше руске, робôтниче, спомагаюче товариство „Союзъ". — Мы даемо **500 дол посмертного** и приймаемо тыхъ членôвъ, що належали до другихъ товариствъ **безъ вступного**. Треба тôлько заслати грошѣ до касіера: George Chylak, Olyphant, Pa. и повѣдомити секретя:

Rev. Nestor Dmytriw, Mt. Carmel, Pa., а вже єси чоловѣче забезпеченый на выпадокъ смерти. Вже твоя жѣнка и дѣти не плачуть и не нарѣкають на недбалого батька.

Шамокінъ 23. Сѣчня.

Нотуючи понизше признаня зъ нагоды розширеня рамокъ нашои газеты, не можемо мы признавати такъ великихъ заслугъ, якѝ намъ признають нашѝ люде. Мы заорали справдѣ скибу на народной нивѣ, але дуже вузоньку скибу. Велика и широка наша народна нива руско-американьска. А на тôй широкой нивѣ еще множество не выполеныхъ бодакôвъ. Нива наша можна сказати ще облогомъ стоить, лишь маленькій, вузенькій загонець заораный, але заораный тôлько ва разъ. ще богато треба працѣ, щобъ его добре справити и засѣяти здоровымъ зерномъ, щобъ здоровый хлѣбъ вродивъ ся. А щобъ добре справити хоть-бы такъ маленьку пайку народнои нивы, треба намъ всѣмъ спрягчи свои силы, бо земля чорна, добра земля, пшеничный грунтъ, але дуже тяжка земля. Тою тяжкою землею, тымъ пшеничнымъ грунтомъ являесь жите нашихъ людей въ Америцѣ. Кôлька десятокъ лѣтъ вже минае, якъ мы зайшли въ Америку хлѣба шукати, тай черезъ тыхъ кôлька десятокъ лѣтъ, мы мовбы дрѣмаючи копали угле, або працювали по фабрикахъ. Що заробивъ, то зъ-ѣвъ, тай пивомъ, або віскою попивъ. И не дивниця! Мы не могли стати вôдъ разу иншими людьми, якъ були въ краю. Першій проблескъ, якогось громадского житя, якоись лучности народнои являють ся у насъ Братства, вôдтакъ свои власнѝ церкви, а вже пôзнѣйше товариства запомоговѝ на случай смерти. Тѝ троха ширшѝ организаціи выкликали конечну потребу часописій, поважнѣйшихъ часописій, котрѝ бы заступали гôдно справы тыхъ товариствъ и були вôдгомономъ гадокъ нашихъ Братôвъ въ Америцѣ, а не листовою скринкою поодинокихъ людей. По нынѣ удалось американьскимъ Русинамъ повести справы свои бодай такъ далеко, що они можуть на разѣ, бодай въ маленькой мѣрѣ свои потребы матеріяльнѝ и духовѝ заспокоити, однакъ се еще дуже мало, а дуже мало зроблено. Нашѝ Братства не мають еще стôйныхъ організацій, навѣть такихъ, якѝ вже завелись у такихъ самыхъ Братствъ, якъ мають Айришѣ и другѝ. Дуже многѝ Братства нашѝ не мають ще своихъ статутôвъ тай не знають своихъ цѣлей, не знають дороги по якôй ступають. Зъ уваги на вагу и значѣне, яке представляють нашѝ Братства на американьской Руси, мы постараемось написати обширнѣйше про тѝ важнѝ институціи, беручи ихъ за пôдставу до нашои організаціи народнои. Товариства зъ ширшимъ кругомъ дѣланя, якъ „Союзъ" и „Соединеніе", котрѝ въ своѣй організаціи замыкають майже що не всѣ Братства, не мають еще нынѣ тои трѣвкои пôдставы, того властивого характеру товариствъ робôтничихъ американьскихъ, якій-бы конечно мусѣли мати. И не диво! Се товариства молоди, будованѝ людьми найлѣпшои волѣ, але тѝ люде за короткій часъ побуту въ Америцѣ не могли сотворити щось такого, що вôдповѣдало-бы дѣйснымъ потребамъ людей, що жиють на американьской земли. — Подати послѣднѝ нашихъ гадки до трѣвкои організаціи тыхъ товариствъ, се друга зъ ряду наша задача.

Часописи нашѝ, а есть ихъ на жаль тôлько двѣ на 200.000 Русиновъ еще нынѣ не вôдповѣдають своѣй цѣли. Газета въ Америцѣ, якимъ она небудь языкомъ писана, повинна бути передовсѣмъ американьскою. Значить: она повинна бути зеркаломъ житя чоловѣка, що жие въ Америцѣ. Щобъ сю задачу сповнити, потреба на се часу и людей свѣдомыхъ, вже освѣченыхъ, котрыхъ на жаль у насъ еще теперь дуже мало. Ледви вôдъ десятки лѣтъ почали нашѝ люде горнути ся до освѣты, а вôдтакъ и до бізнесу и на тыхъ то одиницяхъ майже, стоить нынѣ цѣлый рухъ житя американьскихъ Русиновъ. Понеже читаючихъ газету есть у насъ на разѣ еще мало людей, одже и матеріяльна пôдмога мала, тожь годѣ и на разѣ жадати, щобъ газеты були вже пôдъ кождымъ взглядомъ знаменитѝ. Понеже однакъ жите поступае скорымъ крокомъ у передъ и все перетворяесь на лучше, а освѣта нашихъ людей въ очахъ нашихъ не змѣрно взростае, то сподѣемось, що такимъ самымъ крокомъ мусить поступати и розвôй нашихъ часописій въ Америцѣ. Мы зô свои стороны доложимо всякихъ старань, щобъ вôдповѣсти своей задачѣ.

Про головну справу, а се про станъ нашихъ церквей въ Америцѣ — мы на сѣмъ мѣсци не будемо згадовати. На се потреба довшои и вычерпуючои розвôдки — а про се мы подумаемо въ дальшихъ числахъ нашои „Свободы".

Найголовнѣйшою справою на порядку дневномъ у насъ есть „Народный Ем. Домъ". — Безъ того пôдставного грунту, мы нѣчого не вдѣемо. Всякѝ пляны організаційнѝ, хоть бы они були якъ найрозумнѣйшѝ не можуть трѣвко устоятись безъ тои твердинѣ народнои.

Поглянувши въ сей спосôбъ критичнымъ окомъ на нашѝ справы, приходимо до заключеня, що у насъ робота лише почата и то на дуже маленькѝ розмѣры. Намъ треба образоватись зô своими силами, злучити тѝ силы въ одну велику силу; потреба намъ взаимнои любови, згоды, а при вытревалôй, розумнôй, згôднôй роботѣ, певный успѣхъ на нашу будучину въ Америцѣ — инакше неминуче згинемо въ мори, въ безодни американьской!

Ограничене иммиграціи до Сполуч. Штатôвъ пôвн. Америки.

Заледво розпочала ся перша сесія 54-го конґресу, а вже предложено цѣлый рядъ білѣвъ, котрѝ мають на цѣли ограничене иммиґраціи. Декотрѝ зъ нихъ суть правдивыми дивоглядами. Посолъ Johnson зъ Калѣфорніи предложивъ біль, пôсля котрого, почавши вôдъ 1. серпня 1896 р. не булобъ вôльно жадному робôтникови уродженому где-инде, пріѣхати до Спол. Штатôвъ; еслибъ однакъ якій пріѣхавъ мавъ бы бути вôдосланый назадъ до краю, а капитанъ на котрого корабли-бъ вôнъ пріѣхавъ заплативъ бы кару. Иншій посолъ именно Walker, пôсля гадки котрого Америка лишь (?!) для Анґлійцѣвъ и Айришôвъ, жадавъ, щобы не пріймати никого до Сполуч. Штатôвъ, хто не вмѣе анґлійского языка. Посолъ зъ Massachusetts McCall хоче, щобы всѣ иммиґранты, закимъ ступлять на американьску землю дали доказъ, що умѣють читати по анґлійски и писати, а посолъ Morse жадавъ крôмъ того заплаченя 20 долярôвъ до касы Спол. Штатôвъ.

Вызше наведенѝ примѣры свѣдчать якъ найлѣпше о крайнôмъ партикуляризмѣ и выключности янкесôвъ. На щастє засѣдають еще теперь деякѝ конґресмены, що не стратили здорового розуму и котрѝ, сподѣемось, не допустять до ухвалы такихъ дивоглядныхъ правъ. Мимо того однакъ належить надѣятись, що вже въ найблизшôй будучности будуть выданѝ права стѣсняючѝ значно иммиґрацію.

Все тое повиннѝ памятати собѣ добре нашѝ люде и не ѣздити на празники до краю, бо хто знае, чи назадъ ихъ пустять. Повиннѝ такожь, хто лишь може брати американьскѝ паперы, та ходити до шкôлъ вечѣрныхъ, щобы научити ся анґлійскои мовы.

Вôдъ Выдѣлу „Союза".

Понеже нашѝ члены не мають въ статутахъ написано, що „Союзъ" дае посмертного не 400, але 500 дол. а богато членôвъ вôдзывае ся до насъ, щобъ статутъ такій имъ прислати, въ котрôмъ бы було написано, що „Союзъ" дае посмертного 500 дол. — Выдѣлъ нѣмъ постарае ся о новѝ статуты, заявляе сею дорогою своимъ членамъ, що „Союзъ" вôдъ 5. липня 1895 року порѣшивъ платити посмертне не 400, але 500 дол. Найжежь то заявлене выстарчить нашимъ членамъ, нѣмъ выготовить ся новый статутъ. Пригадуемо такожь нашимъ членамъ, що они мають право дôставати „Свободу" **за одного доляра** на рôкъ. Просимо всѣхъ членôвъ, щобъ точно платили свои вкладки мѣсячнѝ, щобъ мы могли точно предкладати мѣсячне справоздане касове, тай щобъ на выпадокъ смерти члена Выдѣлъ всейчасъ мôгъ бодай одну слезу отерти бѣднôй вдовѣ и осироченымъ дѣтямъ.

Иванъ Глова
предсѣдатель.
Несторъ Дмитрôвъ
секретарь.

ЗЪ КРАИНЫ СЛЕЗЪ И ГОРЯ.

Першій образокъ

„КУРАТЕЛЯ".

написавъ

Д-ръ Андрѣй Чайковскій.

(Дальше).

Мати и дочка стояли якъ громомъ прибити.

— Що будемо теперь мамо робити? Чекае насъ неминуча дѣдôвска торба. Пôдѣть еще разъ до суду, та розкажѣть панамъ нашу недолю.

— Та нащо оно придасть ся? або то мене хто послухае? Чи мало я находила ся, накланялась, напросила?

— Та ходѣмъ обѣ. Може скорше обѣ що выпросимо...

Надягли на себе, що було пôдъ рукою, заперли хату и пôшли до мѣста. На дворѣ завируха. Пôвнôчный вѣтеръ дувъ прямо въ очи бѣднымъ жѣнкамъ, та закидавъ грубымъ дощемъ помѣшанымъ зъ снѣгомъ. Бѣдняки позагортали на себе сѣрачины и чалабкають великими подертыми чоботами по ожеледѣ.

Заки зайшли до суду зробило ся полудне. Якійсь писарина казавъ имъ чекати до пополудня, бо теперь нема часу. Жѣнки стали ходити по сѣнехъ, та хухати въ кулаки. А тутъ и голодъ имъ доскуляти. Зъѣсти бы де нема защо купити, бо крейцара Хочбы де загрѣти ся. Дивлять ся, якъ паны выходять зъ канцеларіи, они кождому низенько кланяють ся та по рукахъ цѣлують, а жадна зъ нихъ не смѣе отворити губы, щобъ пожалувати ся. Ганна вже знае, що паны нерадо слухають про хлопску бѣду, не люблять дивити ся на хлопскѝ слезы. Разъ лише Парашка хотѣла щось заговорити до одного грубого пана, але Ганна потягнула ей за сѣракъ и шепче: теперь не можна, паны голоднѝ, еще розсердять ся....

— А мы-жь, мамо, сытѝ? вôдшептуе донька — доки-жь будемо тутъ мерзнути?

Бѣдна Ганна трохи не заткала дочцѣ рота, такъ настрашила ся. А то! якъ бы такъ панъ комисарь почули, та тобы бѣда була, ще бы и до гарешту засадили — думала Ганна. Але панъ комисарь спѣшивъ ся на обѣдъ, то й не дослухавъ ся, що тамъ собѣ бабы шептали про голодъ.

— Ходѣть де загрѣти ся, каже Парашка тупотячи дѣравыми чоботами, зъ котрыхъ за кождымъ ступнемъ вода вытѣкала шквирчучи, якъ погасаюча свѣчка — тутъ зъ насъ душа выйде.

Пошли. На противъ суду стоявъ шинокъ. Видно се було по повыбиваныхъ вôкнахъ, та по засохлôй китици ялины, що надъ порогомъ на шпурку калысала ся вôдъ вѣтру.

Тутъ повно народу. Звычайно люди, що мали въ судѣ дѣло, приходять напити ся. Однѝ пють, щобъ розôгрѣти ся въ зимову пору, другѝ зъ радости, що выграли справу, третѝ зô смутку горя, що справу програли — але чи зъ тои, або иншои причины хто тутъ приходить, то на те, абы выпити. Ганна и Парашка не знали, що зъ собою зробити въ такій глотѣ, бо имъ ще николи недоводило ся въ такôмъ бути. Стали оглядати ся на всѣ боки. Ихъ заразъ помѣтивъ жидокъ, що се новôтнѝ якісь.

— Чого вамъ треба газдынѣ? прошу сюды...

Жѣнки поглянули по собѣ. Парашка нагадала собѣ, що взяла вчера за пряжу вôдъ вôйтихи три шôстки и завязала въ конець хустки передъ батькомъ. Трунула маму лôктемъ и каже: я маю гроши, треба бы чимсь загрѣти ся, бо мною ажь телепае зимно, хиба напиймо ся трохи горôвки.

— Дайте намъ по чарцѣ горôвки, каже мати, та по кавальчику хлѣба...

Жидъ поналивавъ. Пють, хотяй имъ соромно, що се въ шинку, але що зробишь, якъ перемокнешь до сорочки, а зубы объ зубы гопака вытинають. Посѣдали бѣля печи. Кусають жидôвскій хлѣбъ та грѣють коло печи, то спину, то руки, то ноги.

Пересидѣли тамъ зъ годину. Хотѣли ще зечекати, ажь паны зъ обѣду варнуть ся. Та ба! Жидови мѣсця жаль.

— Выпили, то йдѣть до дѣдька! Не забирайте не потрѣбно мѣсця.

Але теперь вже имъ легче стало. Горôвка свое робить. Якійсь жарь ходить по тѣлѣ, руки, ноги, лице ажь пашѣють. Ба, але й голова морочить ся, и языкъ якось зробивъ ся тяжкій. Звычайно горôвка выпита на порожный жолудокъ та ще тому, хто до неи не привыкъ, дае ся чути.

Жѣнки ходять по сѣняхъ судовыхъ и чекають. А далѣ посѣдали по пôдъ стѣны, бо вже й ноги зболѣли чалабкати по однôмъ мѣсци. Посѣдали, а очи ажь злипають ся, такъ дуже спати хоче ся. Парашка сперла голову на плече матери. Ганна оперла ся о одвѣрокъ и сплять собѣ.

Стали паны сходити ся. Оденъ дивить ся на спячѝ жѣнки та каже до свого товариша:

— Отъ щасливѝ люди, що такъ можуть спати, а я тои ночи гравъ до другои годины преферанса и мимо того до 6. години рана не мôгъ заснути.

Якійсь слуга судовый побудивъ ихъ и сказавъ, що теперь можна йти до пана „сендзього".

Жѣнки прокинулись. Въ першôй хвили не знали, що зъ ними. Пôшли до канцеляріи. Приходять, низько кланяють ся, та йдуть въ руку цѣлувати.

— А що тамъ бабы скажете — а га! то ты зъ тою куратoлею твого чоловѣка.... А то тя пече, що менѣ дихати не даешь.

— Ой пече паноньку ясненькій, пече, каже Ганна кланяючись до-землѣ — вчера продавъ той пяниця найкрасшу нивку, Боже за що...

— Може ты его перестала любити? жартуе собѣ судія.

— Та якъ его любити, коли мене бье, що свѣта не бачу....

— На тое, то я тобѣ не пораджу. Я не поставлю коло тебе вартôвника, щобы тебе чоловѣкъ не бивъ.

— Та найбы вже було, що хоче, кобы хоть ему грунту не можна було продати, бо прійде ся пôйти зъ торбою.

— Но, но, тое зробить ся, але треба еще трохи почекати...

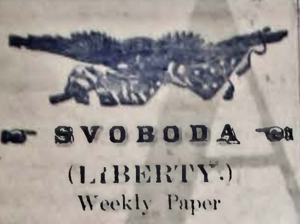
— Але-жь паноньку — обзывае ся Парашка, заки то буде, то всьо продасть....

— Ого! яка прудка, то ты такъ на свого батька? Добре ему мусить бути, коли таку дочку мае.... гадина!

Ганна трунула дочку лôктемъ, щобы мовчала, а сама каже:

— Не дивуйте ся паноньку, отъ бѣда зъ неи говорить, але оно на правду такъ, що заки прійде тото письмо, то вôнъ всьо продасть...

— Та най продае, гукнувъ панъ „сендзя", бо му вôльно, поки ему буде не вôльно — розумѣешь? Всѣ вы добрѝ, отъ и вôдъ тебе горѣвка смердить, ажь тобѣ писокъ почервонѣвъ. Вы все пяницѣ.... маршь! и чекай.... не ты одна...

SVOBODA

(LIBERTY.)

Weekly Paper

The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken.

Published at 144, South Franklin str; Shamokin, Pa. of each week by the Svoboda Publishing Co.

ADVERTISING RATES:

One inch per annum...$ 10.00

" "Six months. " 6.00

All comunications should be addressed to:

"Svoboda" Printing Office

144 S. Franklin, str,

Shamokin, Pa.

Предплата рôчна 2.00

До старого краю........ 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу: To "Svoboda" Printing Office

144 S. Franklin, str.

Shamokin, Pa.

Наша газета выходить що тыждня въ Четверъ.

Entered the post office at Shamokin, Pa. as second class mail matter.

УВАГА.

Хотячй приступити до „Союза" най посылають вступне и мѣсячне до касієра.

Mr. Gr. Chylak
Olyphant Pa.

И увѣдомити секретара пôдъ адресою.

Rev. Nestor Dmytriw
Mt. Carmel, Pa.
P. O. Box. 599.

ВѢСТИ ЗЪ АМЕРИКИ.

Дописи „Свободы"

Питебургъ, Па. 15-го януара 1896.

Хвальна Редакціо!

Прошу помѣстити тыхъ кôлька рядкôвъ въ нашôй „Свободѣ" о Питебургскихъ Русинахъ. Насъ Русинôвъ жіе у Питебургу вельми поважне число, не такъ зъ Галичины, але досыть зъ Угорской Руси.

Маемо ажъ три Братства: Братство св. О. Николая, св. Іоанна Крестителя и св. АА. Петра и Павла. Скаже не оденъ, чому они тамъ не мають одного, великого Братства, тôлько суть такъ порозрываний, коли суть всѣ Русины, и въ однôмъ мѣстѣ. А то видите, такъ дѣе ся. Каждый хотѣвъ бы своимъ паномъ бути и газдовати своимъ розумомъ. Не було такого, котрый бы такъ порядокъ робивъ, якъ днесь дѣе ся. Оджежь про то всѣ непорозумѣня повставали въ парафіи.

Днесь слава Богу вже есть супокôй межи нами. А мушу ще то додати, що дня 12. с. м. вôдбуло ся голосоване до Рады Церковнои, а то такъ красно безъ жадноѝ сварнѣ, що варто було и подивити ся. По окôнченю св. Литургіи О. Стефанович задержали въ церкви всѣхъ парохіянъ, котрй на ихъ вопросы выголосовали изъ помежи себе нову Раду на рôкъ 1896. А понеже есть досыть Русинôвъ зъ Угорскои Руси, то зôстало выбраныхъ половина зъ нихъ, а половина зъ Галичанъ, на ще всѣ радо пристали и суть тымъ задоволений.

Теперь напоминаю лагôднымъ словомъ тыхъ, котрй ще до сего часу не дали ся спôзнати, що они суть Русинами — а много, много есть такихъ, що не дбае о свою народность, що вôнъ есть Русиномъ, а лемъ жіе зъ дня на день и марнуе грôшъ на пустй рѣчи. Братя милй, подаймо собѣ руки и шануймо ся а не марнѣмъ гроша, но тамъ волимо дати, где можемо собѣ заслужити на ласку у Бога, а честь у людей.

Дальше доношу, що у Питебургу теперь робота планно иде; всѣ Оливеровй фабрики не роблять, тôлько по 3 дни въ тыжню, тôлько що одна пайновня добре робить.

Д. К.

Юнкерсъ, Н. Іо. 18. януара. 1896.

Почтенна Редакціо!

Прошу тыхъ пару рядкôвъ помѣстити въ Вашôй газетѣ.

У насъ въ Юнкерсъ робота иде добре и есть насъ Русинôвъ много зъ Галичины и Угорской Руси, але по бôльшôй части есть зъ Галичины, якъ зъ Угорской Руси и заложили мы собѣ Братство пôдъ именемъ св. Архистратига Михаила и хвала Богу наше Братство процвитае, що разъ то ся насъ причиняе. Але щожь зъ того, коли ся до насъ приближили тотй перекинчики зъ Майфильдъ, Па. Въ Майфильдѣ ихъ вже знають, то вже ихъ нѣхто не слухае, бо вже ся каждый Русинъ переконавъ, що они за однй. Якъ вже не мали що робити въ Майфильдѣ, то пріѣхали ту до Юнкерсъ где ще нашй братя всѣ незнають, що они за однй, бо знаете они дуже честнй люде показують ся, анѣ-бы нѣхто неподумавъ, що они такй, бо знаете, якъ они кажуть, то они твердй Русины и мы бы за нихъ и поприсягали, що они чеснй люде, а якъ по Московски знають балакати, то й диво, де они ся такъ могли научити. Правда, що они зô свого села не були нѣгде тôлько просто прійшли до Америки. А въ Америцѣ не були нѣгде тôлько въ Майфильдѣ, Па., а якъ вже мусѣли йти зъ Майфильдъ, то прійшли ту, до Юнкерсъ. Та правда, и ту трафили досыть добре, бо остали паномъ секретаромъ, але ту Русины не дадуть ся вамъ такъ звести, якъ въ Майфильдъ, щобысьте ихъ здурили на православіе; ту не мусите анѣ такъ балакати по москальски, бо нашй батьки такъ не балакали, анѣ вашь ojciec tak nie mówił, бо не чудо бы було, щобысьте po polsku mówili бо вашь ojciec tak samo polak był i po polsku mówił. А за то, що вы остали въ насъ за секретаря, то можете по руски бесѣдовати, бо знаю добре, що въ Доминици люде знають по руски то и вы знаете.

Такъ дорогй Братя въ Юнкерсъ памятайте, щобысте ся тымъ перекинчикамъ не дали зблазнити, майте ся на осторожности, щобы вôнъ васъ не вырихтувавъ, бо якъ его допустите такъ якъ тамтотй въ Ма[illegible]дѣ то и васъ такъ вырыхтуе.

Оставайте здоровй!

А не дайте ся звести, то вамъ напоминаю.

I. П.

ВѢСТИ ИЗЪ СТАРОГО КРАЮ.

Зъ Немирôвщины пишуть до „Дѣла":

На саме Зачате Пр. Дѣвы, въ часъ, коли вôдправлялось по церквахъ Богослужене, то панъ дѣдичъ зъ Немирова п. Кароль Крузенштернъ, выправивъ собѣ польоване и зôгнавъ до нагôнки тьму Русинôвъ. Бѣднй люде мусѣли послухати вельможного пана, бо панокъ не продасть патика дровъ зъ лѣса тай ще и инший пакости може робити. Чи то не панщина, чи то не стара бутна Польща? — тôлько въ Австріи, де милостивый Монархъ дуже ласкавый для вѣрныхъ Русинôвъ.

Галицкій соймъ, або „sejmik polski" отворено 28. грудня м. р. По вôдправленю богослуженя по катедрахъ рускôй и польскôй отворивъ соймъ намѣстникъ кн. Е. Сангушко и маршалокъ гр. Ст. Бадени вôдповѣдными промовами.

Есть звычай, що маршалокъ промовляе при вôдкрытю сойму кôлька словъ для парады и по руски. Ст. Бадени промовивъ по руски слѣдуючй слова:

Витаю сердечно рускихъ пословъ и зазначую, що будучи маршалкомъ остану вѣрнымъ тымъ самымъ чувствамъ и засадамъ, котрй я въ дотеперѣшнôмъ своѣмъ обсягу дѣланя, именно яко посолъ, при многихъ нагодахъ задокументувавъ. Проґрама, на котрои основѣ переважна часть рускихъ пословъ до сойму есть выбрана и котра то проґрама найшла въ попереднôмъ соймѣ и въ цѣлôмъ краю живе поперте, безперечно улекшить въ каждôй специяльной справѣ порозумѣне мѣжь рускими послами и польскою бôльшостію. Оправданй бажаня рускихъ пословъ що-до розвитку рускои народности соймъ напевно, якъ надѣю ся и чого горячо бажаю, прихильно розважить и по можности увзглядн ить. Вôдтакъ (по польски:) Высказую бажане, щобы руска суспôльность, не зрѣкаючи ся здѣйстненя того, що она уважае для розвитку своеи народности необходимымъ, признала, що соймъ якъ разъ въ послѣднôмъ шестилѣтю покористувавъ ся неодною нагодою, щобы свою дбалôсть для культурного розвитку народности рускои заманіфестувати.

Намѣстникъ заповѣвъ, що справедливо буде вôдносити ся до рускои народности и удѣлить все прихильнои рады, если Русины зъ повнымъ довѣріемъ будуть до него вôдносити ся. Певно Русины булибъ лѣпше выйшли зô своею депутаціею до Вѣдня, додавъ намѣстникъ, еслибъ були послухали его рады. Бѣднй тй Русины, невдячнй Русины! Мають тôлько добрыхъ батькôвъ, котрй душу дали бы за нихъ, а они не хотять слухати. — Вôдтакъ промовлявъ посолъ Барвѣньскій, на сей разъ зовсѣмъ рѣчево говоривъ, а вôдтакъ забравъ слово сальоновый радикалъ пос. Окуневскій, котрый застерѣгъ ся противъ подѣлу рускихъ пословъ на проґрамовыхъ и не проґрамовыхъ, а оба послы высказались зъ доганою для правительства и полякôвъ въ надужитяхъ при тамтогорôчныхъ выборахъ до сойму. Рускій клюбъ не мôгъ злѣпити ся, хоть бы въ птучну цѣлôсть, лишь урадили сходити ся вôдъ часу до часу на пораду въ справахъ важнѣйшихъ. По выборѣ комісій приступивъ соймъ до нарадъ.

Цѣкава подѣя лучилась по Богослуженю въ св. Юра, въ день отвореня сойму. Рускй послы удались до Ем. кардинала Сембратовича, щобъ представитись. Послы селяне: Остапчукъ, Новаковскій и Винничукъ не хотѣли зайти до кардинальскои палаты, а посолъ Окуневскій, не будучи въ силѣ намовити упертыхъ хлопôвъ и самъ не зайшовъ до палаты. Цѣкавый то обявъ у нашихъ хлопôвъ. Демонструють противъ тронôвъ, якъ каже „Буковина" — тай демонструють навѣть и противъ свого кардинала. Що то дальше буде — то вже не знати!

— Про Бразилію творить собѣ нашъ народъ всякй казки — и одну зъ многихъ записавъ и прославъ дописуватель зъ Сокальщины до „Дѣла". Оденъ господарь розказувавъ осьщо:

Нашь селянинъ переселивъ ся до Бразиліи. Дали ему тамъ грунтъ пôдъ самымъ лѣсомъ, — вже-жь то дерева въ тыхъ лѣсахъ нѣхто не купуе, бери, кôлько самъ хочешь, чи то на опалъ, чи на будынки... И выѣхавъ вôнъ волами той грунтъ орати. Взявъ вôнъ зъ собою торбу зъ хлѣбомъ. Ажь ось диви ся! зъ сего лѣса выходять три дикуны, два великй а оденъ малый и стали на него руками махати. Нашь христіянинъ, не надумуючи ся богато, вынявъ хлѣбъ зъ торбы и укроивъ зъ него три кусники: для двохъ великихъ троха бôльший, для третього малого менший кусникъ. Той малый знать розгнѣвавъ ся, що его меньшимъ кусникомъ надѣливъ, кинувъ хлѣбомъ объ землю. Нашь чоловѣкъ за для святого спокою укроивъ ему бôльшій кусникъ. Дикуны попоѣвши, щезли у темнôмъ лѣсѣ. На другій день выѣхавъ нашъ селянинъ знова орати и взявъ зъ собою повный мѣшокъ хлѣба. Ажь тутъ высыпало ся зъ лѣса вже богато дикунôвъ. Нашь христіянинъ розвязавъ мѣшокъ зъ хлѣбомъ и ставъ всѣхъ надѣляти спорыми кусниками. Всѣ поживили ся и мѣшокъ ставъ порожный. Тогды дикуны всадили нашого брата на-силу въ той мѣшокъ, завязали, взяли на плечѣ и гайда зъ нимъ у лѣсъ! Той подумавъ собѣ: „А вже-жь теперь менѣ конецъ буде!" Дикуны несли сѣромаху довго, дуже довго, и занесли до превеликои печеры. Тутъ скинули мѣшокъ и розвязали. Нашъ христіянинъ дивить ся — печера превелика а яснôсть въ нѣй така, мовь-бы десять сонць свѣтило. А знаете, зъ вôдки брала ся така яснôсть? Ну, певно зъ васъ нѣхто не угадае! Печера ся була выложена самыми діямантами. Тогды дикуны взяли спорый кусникъ діяманту и вложили въ той мѣшокъ, що въ нѣмъ притаскали нашого брата, и завдали ему на плечѣ. Потôмъ выпровадили его зъ печеры и вказали, куди йти, щобы не зблудивъ зъ дороги. Той йшовъ довгій часъ черезъ лѣсову гущавину, вконци выйшовъ на чисте поле, и побачивъ, якъ его волы спокôйно траву глодали. Вôнъ вернувъ до дому, спродавъ діямантъ за превелику суму грошей и купивъ сто пятьдесять морґôвъ пшеничного групу — ну, и ставъ великимъ паномъ."— Межи слухателями роздають ся голосы:

„Ось то куме, але!" — „Ну и сиди-жь тутъ, не знати чого! Хиба намъ ждати, ажь здекуційникъ прійде, щобы зъ насъ шкôру дерти!..."

— У Львовѣ вôдбули ся Зборы радикальнои рускои партіи дня 29. и 30. грудня. 1895 р.

Зборы вôдкрывъ В. Будзиновскій, редакторъ „Радикала" и „Громадского Голосу."— На предсѣдателя выбрано Др. Ив. Франка.

Поодинокй референты здали справу про рухъ радикализму въ поодинокихъ повѣтахъ — а вôдтакъ принято програму, котра дуже рôжнить ся вôдъ програмы радикалôвъ минувшои добы. Крôмъ програмы, котра майже живцемъ взята, зъ програмы нѣмецкихъ соціялъ-демократôвъ, радили такожь надъ тымъ, якй мають бути взаимнй вôдносины мѣжь партіею и послами, котй взяли участь въ нарадахъ. Однакъ тои справы ясно не порѣшено. Пос. Окуневскій забравъ голосъ першого дня наради (на другій день вже не явивъ ся на зборахъ) и хочь въ многимъ похваливъ змѣнену програму, то вôдтакъ ще въ бôлшихъ точкахъ ей зганивъ, а остаточно не сказавъ нѣчого рѣшучого. Другй послы: Остапчукъ и Новаковскій не могли заявитись анѣ цѣлковито за програмою, анѣ за порадою, щобъ зъ п. Окуневскимъ не могли мати нѣчого вспôльного въ соймѣ, бо заявили, що годѣ имъ самымъ буде орієнтоватись въ справахъ соймовыхъ. Пос. Окуневскій, якъ мы собѣ пригадуемо кпивъ, собѣ на першихъ зборахъ

Жѣнки не знали, що робити. Панъ судія розсердивъ ся. Ганна суне цѣлувати въ руку, та хоче перепрошувати, але панъ судія тôлько стрѣпавъ руками и крикнувъ: зъ Богомъ!

Жѣнки выйшли. Не жаль имъ того, що ихъ поганьбили, пяницями назвали, за двери выгнали, але жаль имъ того, що панъ „сендзя" всердились, та недали ся навѣть въ руку поцѣлувати — тай теперъ, то вже певно письмо не прійде.

— На що було Парашко горѣвку пити? Чортъ насъ пôдкусивъ хиба, а вôнъ заразъ пôзнавъ, що вôдъ насъ горѣвкою чути. Паны звычайно делѣкатнй на нашй мужицькй запасы... теперъ всьо пропало.

— Хиба-жь то, мамо, грѣхъ? Або мы упили ся, чи що? Якъ бы я не такъ змерзла, що души въ собѣ не чула, то певно-бы на то не подивила ся. Та знаете, що въ дворѣ на роботѣ я николи не пю, хотяй дають ажь три разы горѣвки.

Вертають до дому. Теперь легче йти, бо вѣтеръ вже въ плечй вѣе та пôдганяе. Лише треба добре держати ся на ногахъ, бо ховско. Не говорять до себе ничого, але кожда зъ нихъ що иншого гадае. Ганнѣ здае ся, що всьо пропало и вже видить себе зъ торбою пôдъ церквою зъ старцями; Парашка лише губы закусила зъ досады: нѣ, то нѣ, то пôйду въ службу.

Приходять до дому. Вже нôчь. Дверѣ сѣннй лежать выломаний середъ сѣней. Хотяй дверѣ съ половины отчиненй, въ хатѣ зимно, а на постели хропе Иванъ. Пошукала Парашка сѣрника засвѣтила каганець, пôдъ ногами якесь черепе хрупоче.

— Господи! а тутъ що? Хиба тутъ розбôйники гостювали?

Вôкна повыбиванй, всѣ миски и горшки на земли въ черепкахъ, образы на стѣнѣ потовченй, а скриня зарубана сокирою. На постели лежить горѣницъ Иванъ зъ отвореннымъ ротомъ въ котрôмъ клекотить якъ въ горци, зъ розхрѣстаною грудію, руки далеко вôдъ себе розкинувъ.

— Щожь мы бѣднй будемо робити?

Парашка вытягнула зъ постелѣ трохи соломы, поскручувала въ клубки, та позатыкала повыбиванй шибы. Вôдтакъ принесла зъ сѣней трохи рѣща и затопила на припѣчку. Поставали бѣля огня и грѣють ся. На ѣду забули, та й добре, бо нѣчого ѣсти. Сушать при огни перемоклй лахи, тай плачуть.

Другои днины прокинувъ ся Иванъ вже коло полудня. За той часъ жѣнки позаклеювали паперами екзекуційными, котрыхъ було повно за образами, побитй шибы, вымели зъ хаты черепя, поставили сѣнний дверѣ на бѣгуны, и зварили якôйсь юшки на водѣ зъ курудзянои муки, котру Парашка выпросила у сусѣдки. Иванъ протеръ очи и давай сварити ся.

— Ты, суко, ходила до суду на мене жалувати ся? Я знаю добре, ты сяка така... я васъ поубиваю... Пожди! заки прійде тота твоя „кураторія", то я всьо попродамъ, такъ, щобысь знала... будешь тогдѣ господарити — почекай!

— Та хиба-жь тобѣ буде лѣпше? Богъ зъ тобою Иване... та й ты пôйдешь тогдѣ на жебры.... стала его Ганна крѣзъ слезы уговорювати.

— Нѣ! не пôйду. Пропью всьо, а тогдѣ повѣшу ся... розумѣешь? але ты не будешь мати ничь!

Мати и дочка йно перехрестили ся Очивидячки бѣсъ вступивъ.

— Абысь знала, що я вчера продавъ нивку на заланю... такъ!

— А Господь бы тебе скаравъ! Щожь мы бѣднй будемо робити... Матѣнко Божа ратуй насъ!

— А по що ты на мене въ судѣ „кураторію" заводила га?

— Та чи я бы таке робила, якбы ты не пивъ?

— Менѣ вôльно пити, бо я господарь, а тобѣ засе! Ты свого ничого не маешь.

— Та якъ не маю? Або я не принесла тобѣ пять сотокъ въ посагу?

— Шукай собѣ тыхъ пять сотокъ, а грунтъ мôй и ничого зъ него не понюхаешь... Та я ще зъ тобою не порахувавъ ся за вчерашне... то ты будешь передомною хату замыкати?

И знову кинувъ ся жѣнку бити куды попало....

II.

Таке водило ся три недѣлѣ. Иванъ пивъ вôдъ рана до ночи, продававъ поле по куснику за пôвъ дармо, выносивъ зъ хаты що пôдъ руки попало, вычиствивъ комору, вôдорвавъ замокъ вôдъ скринѣ и повыносивъ шмате и одежу — а письма зъ суду якъ нема такъ нема. Жѣнки зарабляли тымъ, що брали у сусѣдокъ повѣсма прясти и за тото жили. Та не задовго спостерегли, що Иванъ краде по одному моткови пряжи, та носить въ коршму. Газдинѣ-сусѣдки стали сердитись а далѣ жадна не хотѣла Ганнѣ повѣсма повѣрити.

Мати зъ дочкою нарадившись стали ходити до сусѣдôвъ зъ роботою. Зъ того о стôлько имъ було лѣпше, що сидять въ теплой хатѣ, та разъ въ днину зъѣдять теплои стравы. Але знова серце кровавить ся, коли дивлять ся на чуже жите-буте, та згадують, що и у нихъ такъ колись було, та минуло ся. На нôчь вертають до дому, рукъ собѣ зъ працѣ не чують, а зъ пальцѣвъ ажь шкôра позлазила вôдъ веретена. Вертае и Иванъ зъ корчмы въ чотыри боки, та все собѣ знайде щось, щобъ жѣнку та дочку выбити.

Одного дня доповѣли люди Ганнѣ, що Иванъ продае хату зъ огородомъ. Мошко купуе для свого зятя, та въ недѣлю ѣдуть до нотара робити письмо, бо жидъ якось не вѣрить въ тое, що писарь въ коршмѣ списуе.

Бѣднй жѣнки не знають, що робити. Пôйшли бы до суду, до панôвъ пожалувати ся, абы не допустили продати — та чи оно на що придасть ся? Чи разъ вже ходили? Того дня була пятниця. Ганна взяла повѣсмо до дому, бо у тои газдынѣ не було можь того дня сидѣти. Тамъ рѣзали вепра на свята. Парашка докôнчувала свои кужелѣ, а Ганна мотала рахуючи пасма. Два мôтки лежали вже готовй на скринѣ. Въ тôй хвилѣ вôдчинили ся дверѣ и до хаты вточивъ ся пяный Иванъ. Ганна кинувши мотовило прятала мôтки поза себе...

— Ого! почекай, каже Иванъ ледве переводячи языкомъ — менѣ якъ разъ нестало на завтра на горѣвку, а грошѣ будуть ажь въ недѣлю — давай сюда!

— Та ты знаешь, що то не мое, якъ можу тобѣ чуже давати?

— То ты суко для мене такои марницѣ жалуешь? Хиба-жь я не варта кôлька шѣстокъ за тое що на тебе голониту працюю? заразъ [illegible] пряжу.

Конець буде.

радикаловъ зъ гадки, щобъ радикалы ставляли своихъ кандидатовъ до сойму.Коли ишь фактъ доверщеный, що послы радикальни вже входять въ соймъ, вонъ еще и теперь не знає, яке становиско заняти взглядомъ тои партіи, до котрои вонъ водъ парады, зъ моды належавъ. Разъ писавъ добр. М. Павликъ въ „Народѣ", що п. Окуневскій для-того радикальный посолъ, бо выбивъ радикально одного польского панка. Здає ся больше радикалізму у п. Окуневского нема!

ПЕРЕГЛЯДЪ ПОЛІТИЧНЫЙ

Зъ уваги на загальный интересъ, якій будить справа Венецуелѣ, не водъ рѣчи буде, розказати коротко исторію тои краины и давного спору, що веде ся мѣжь нею, а Анґліею.

Вэнецуелею, т. зн. малою Венеціею, названо первѣстно мале индіяньске село, збудована подобно якъ Венеція на паляхъ при повночно-всходномъ березѣ морскомъ полудневои Америки. Опосля перейшла тая назва на цѣлу краину, що водъ 16. столѣтя належала до Испаніи, ажь до р. 1810. Въ томъ роцѣ оголосила кольонія свою независимость водъ старого краю и назвала ся американьскою федераціею, чи то сполучеными державами Венецуелѣ. Настали кровави войны то зъ Испанцями то домашни усобицѣ, поки ажь въ р. 1845 договоромъ мадритскимъ Испанія узнала независимость Венецуелѣ. Але и опосля не уживала республика тревалого спокою: то домашна война расова, то революція такъ изъ стороны президентовъ, якъ и поодинокихъ сполученыхъ краинъ чи то державъ, при томъ частѝ змѣны конституціи, — те все разомъ не давало републицѣ розвивати ся спокойно дома и скрѣпляти ся на зверхъ. Додати ще треба, що цѣла держава займає обшаръ землѣ повтора раза большій нѣжь австрійско-угорска монархія, а всеи людности ще подъ конець 60-тыхъ роковъ не числено больше двохъ міліоновъ душъ; то не дивниця, що Анґлія, маючи заразъ въ сусѣдствѣ водъ веходу свои посѣлости, котрѝ въ р. 1814 переняла водъ Нідерляндіи, общарпувала слабоньку республику безъ впину и зъ питомою холодною кровію. Природною границею мѣжь Венецуелою а посѣлостями анґлійскими є рѣка Есікібо. Але тую границю переступили Анґлійцѣ, коли ще Венецуеля вела зъ Испанцями войну за волю, а въ 1827 посунули ся по рѣку Мороко. Опосля въ р. 1840 выслали инжініра Шомбурґа для померовъ и установленя границѣ. Анґлійска комисія зъ Шомбурґомъ приняла въ р. 1843. рѣку Помарокґъ за границю мѣжь Венецуелею, а британійскою Гвіяною. Тою самоволею присвоили собѣ Анґлійцѣ майже половину венецуельского обшару. Але и на томъ ще не скончило ся. И познѣйше не переставали они посувати ся все дальше, хочь республика завсѣгды протестувала. На тѝ протесты Анґлія зо шѣсть разовъ вызначала республицѣ чимъ разъ дальшій границѣ, на котрѝ они очевидно не хотѣли пристати. Въ роцѣ 1882 вмѣшують ся въ справу Сполученѝ державы повночнои Америки, и за ихъ причиною Венецуеля хотѣла згодити ся на судъ розъемный; тогдѣшный анґлійскій президентъ міністровъ Гренвіль также вже пристававъ на те. Але заразъ потомъ наставъ по нѣмъ Сельсбері и не приставъ на розъемный судъ. Склало ся ще, що въ серпни мин. року перейшли Венецуельцѣ границю, означену Анґліею, и стали зрубувати дерево. Поліція анґлійска зогнала ихъ. Але въ сѣчни с. р. прийшли знову туды венецуельскѝ люде узброенѝ, поймали анґлійскихъ поліціянтовъ и забрали зъ собою. Президентъ републики велѣвъ ихъ опосля пустити; але Анґлія зажадала за се нарушене границѣ и своеи власти, якъ кажуть, 60.000 доляровъ водшкодованя. Венецуеля не хоче платити, бо не узнає права Анґліи до тои краины, де поймано анґлійскихъ поліціянтовъ. Справа волѣкла ся довго, ажь въ липню минув. року вмѣшало ся вашинґтоньске правительство и переслало Анґліи ноту, въ котрой покликує ся на т. зв. доктрину Монроого, що нѣяка европейска держава не має права займати землю въ Америцѣ, або свои посѣлости силою розширяти. На тую ноту водповѣвъ льордъ Сельсбері ажь недавно.

Новѣйши вѣсти поясняють справу, длячого президентъ Сполученыхъ державъ уложивъ свое послане до конґресу водъ разу въ такомъ остромъ, майже военномъ тонѣ. Ото высылаючи въ липни с. р. свою ноту до анґлійского правительства, просивъ о якъ найскорѣйшу водповѣдь. Тымчасомъ Анґлія водповѣди ему не давала, лише чимъ разъ больше тисла на Венецуелю и вконци загрозила ѣй, що сейчасъ займе спорный обшаръ землѣ. Тогдѣ то президентъ Сполученыхъ державъ выступивъ зъ своимъ посланіемъ. Ажьвъ колька день опосля надойшла такъ довго выжидана водповѣдь Анґліи, и также водмовна. Але хочь и доси обѣ стороны завзято и остро стоять проти себе, таки загальна гадка є, що до войны на певно не прийде. И такъ доносять, що россійске правительство через когось, що належить до царскои родины, допытувало на дворѣ анґлійскомъ, чи Анґліи не было бы се на руку, щобы Россія, зостаючи въ сталыхъ дружныхъ зносинахъ зъ Вашинґтономъ, приняла ся зробити згоду въ справѣ венецуельской. На те мала Анґлія дати водповѣдь, що тамъ надѣють ся покончити справу по доброму просто зъ Венецуелею, поки ще американьска комісія почне свое дѣло.

— На Кубѣ ночию лапають тѝ особы, котрѝ симпатизують зъ повстанцями и рострѣлюють.

— Въ Арменіи Турки спалили 176 осадъ зъ 8.050 домами. 92.000 Вормень зостало безъ даху, а 15,845 зъ нихъ убито до сего часу. Лѣе ся людска кровь, а цѣсарѣ и королѣ нѣбы нашѝ опѣкуны дивлять ся спокойно на то. Але войны таки не буде — сказавъ Ротшільдъ.

НОВИНКИ.

ДО „СВОБОДЫ".

Витай намъ „Свободо"
 Уже побольшена!
Будь-же ты водъ нынѣ
 Всюды угощена!

Май-же у каждой
 Пріютъ руской хатѣ,
Най муть тя Русины
 Всѣ а всѣ читати!

Взбуджай у ихъ серцю
 Хоть, любовь до „свого",
Най знають, що соромъ
 Пертись до „чужого".

Промовь до повсонныхъ
 Огненнымъ глаголомъ,
Загрѣй ихъ до дѣла
 Та ихъ роднымъ словомъ!

Скажи всѣмъ робочимъ
 Щобъ не сумовали —
Що станесь зъ роднею
 Наколибъ вмирали.

О „Союзъ" згадай имъ:
 Що хто кленомъ стане,
Пятьсотъ „посмертного"
 Родина достане!...

Скажи всѣмъ водъ себе
 Отсю благую вѣсть:
Що всюда ты будешь
 Въ руской хатѣ гость.

Бо ты неподкупна
 Ступаешь ихъ порогъ —
Зъ бажанемъ освѣты
 Якъ знає се и Богъ.

Гр. Гр.

— Честь Вамъ, що ступаете смѣлымъ, широкимъ крокомъ по народной нивѣ.

Піттсбурґскѝ Русины.

— Щирок душею повитали мы велику „Свободу". Всѣ, якъ оденъ, будемо подпирати Вашѝ щиро-рускѝ змаганя.

Олифанцѣ.

— Зъ далекого Чікаґо витаемо мы Русиновъ въ Пенсильвеніи, зъ ихъ водсвѣженою „Свободою".

Русины зъ Чікаґо.

— Церковь въ Пітсбургу дає великій баль 11. лютого. Хто лишь жіе — йдѣть!

SHAMOKIN, PA.

Дня 18. сѣчня с. р. водбуло ся вѣнчане **Данька Дзядыка** зъ **Анною Дзядыкъ** обое родомъ зъ Чирной, пов. Грибовъ въ Галичинѣ.

Дня 23. сѣчня с. р. водбуло ся вѣнчане **Прокопа Гацуры** родомъ зъ Угрына пов. Новый Сончь — Галичина, зъ Юліею Шийта родомъ зъ Лабовця пов. Новый Сончь.

MT. CARMEL, PA.

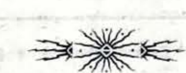
Дня 23. с. м. водбуло ся вѣнчане **Алексея Галабурды**, знаного тутейшого сальоністы родомъ зъ Бѣлцаровы въ Галичинѣ зъ Домінѣкою Хомякъ.

— Въ Albany, N. Y. столицѣ штату New York, вышло дня 15. сѣчня с. р. рочне справоздане Charlesa Skinnera, штатового суперинтендента школъ. — Зо справозданя того довѣдуемо ся, що въ роцѣ 1895 было въ штатѣ New York 11,771 школъ публичныхъ, до котрыхъ ходило 1,946,245 учениковъ, числячихъ водъ 5 до 21 лѣтъ. — Число школъ приватныхъ въ томъ штатѣ выносило 1,118, до котрыхъ ходило понадъ 155,860 учениковъ.

Учителѣвъ въ школахъ публичныхъ было: 5,476 мужчинъ и 30,148 женщинъ, разомъ 35,624. — Бібліотеки школъ публичныхъ посѣдали 749,489 томовъ найрозличнѣйшихъ книжокъ, загальнои вартости 749,489 доляровъ. — На закупно книжокъ школьныхъ для школъ публичныхъ — (бо ученики всѣ книжки, зошиты, пера и всякѝ приборы школьнѝ даромъ достають въ школахъ публичныхъ) — въ роцѣ школьномъ кончачомъ ся 31. червня 1895 р. выдано 139,939 доляровъ, на закупно приборовъ школьныхъ 502,104 доляровъ. Кошта удержаня школъ публичныхъ въ штатѣ New York, выносили на рокъ школьный 1894—95, 21.976,144 доляровъ. Числа показують наглядно, що лишень одинъ штатъ зъ 45 штатовъ Сполуч. Державъ повн. Америки выдає на удержане школъ одну шесту часть той сумы, котру выдає богоспасаема Австрія et consortes на удержане войска. — Рожниця лишень въ томъ, що тамъ въ старомъ краю жебраки, а ту добробытъ.

Руска церковь въ Піттсбургу дає
ВЕЛИКІЙ БАЛЬ
въ Turner Hall на 13 улицѣ S. S.
дня 11 Лютого 1896.
Початокъ о год. 7-ой веч.
Найлѣпша музика.

Вступъ	50 цт.
Дама сама	25 цт.

Справы роботничѣ.

Великій страйкъ въ Філядельфіи всеи службы затрудненои при возахъ електричныхъ еще не скончивъ ся. Якъ вѣдомо, ще на два тыжднѣ передъ 25. грудня 1895. застрайковали всѣ роботники, за-для чого бувъ встриманый рухъ, якій звычайно можна бачити по всѣхъ мѣстахъ американьскихъ подчасъ Роздвяныхъ святъ. Люде зъ водданеныхъ передмѣсть не могли достатись до самого мѣста, щобъ накупити дарунковъ для своихъ близшихъ. Бѣзнесъ потерпѣвъ, бо поеля обчисленя стратили на томъ промысловцѣ надъ $2.000.000. По малыхъ непорозумѣняхъ мѣжь компаніею, а страйкуючими остатнѝ вернули до своихъ занятій, але се не тревало довго, бо компанія ще и теперь не хоче згодити ся на вымоги роботниковъ. Они жадають лишь $2.00 платнѣ и 10 годинъ працѣ денно, жадають, щобъ компанія не водданяла зъ службы тыхъ роботниковъ, котрѝ належать до якоись організаціи и щобы принято назадъ тыхъ, котрыхъ выдалено передъ 10. грудня 1895. Вымоги роботниковъ дуже малѝ и цѣлкомъ справедливѝ, але сытый голодного не знає, тай міліонеры американьскѝ не хочуть и чути о томъ, що слушно кому належить ся. Для того сподѣють ся знову великого страйку. Нехай добре мотають собѣ на вусъ, нашѝ люде, якъ то треба разомъ тримати ся, щобъ осягнути де-що; нѣхто за дармо ничь не дасть, треба вмѣти постояти оденъ за всѣхъ, а всѣ за одного, а оно придасть ся, хотяй бы и въ старомъ краю.

— Въ Буфало перестала робити фабрика Pratt & Letchworth. — Безъ роботы зостало 600 роботниковъ.

— Коли згадую тыми колькома рядками та цифрами про Пенсильвенію, здає ми ся, що пишу о справахъ „Союза". Одно зъ другимъ стоить въ конечной звязи. Маю на думцѣ нещастя, якѝ лучили ся минувшого року въ углекопахъ Пенсильвеніи. Колько **нещасливцѣвъ** найшло смерть подъ чорнымъ діяментомъ пенсильвеньскимъ въ р. 1895? Не богато, бо ажь 1543... значить 110 выпадковъ больше якъ р. 1894.

Таке довѣдуемо ся зъ справозданя Едварда Родеріка, инспектора першого округа углекопного, котрый выказує, що

въ окрузѣ	було выпад. смерти	лишилось вдовъ	сиротъ
Scranton	158	18	56
Lack. Co.	225	22	76
Pittston	226	28	—
Wilkes-Barre	386	38	106
пятомъ	171	30	56
Shenandoah	198	—	—
Shamokin и Mt. Carmel	164	22	53
осмомъ	115	17	62

Если поровнаемо остатнѝ роки мѣжь собою, що до нещасть, то дознаемо ся, що що року було больше нещасть. Зъ того можна заключити, що въ слѣдуючихъ рокахъ що-разъ больше людей буде мусѣло нечаянно гинути подъ вуглемъ лишаючи по собѣ бѣднѝ вдовы та голѝ дѣти. Чижь не буде то посмѣховискомъ передъ людьми, если тѝ вдовы будуть ще бѣднѣйшими а дѣти ще голѣйшими, бо ихъ батько не належавъ до „Союза"? Записуйтесь до „Союза" чимъ скорше!

ДЕ-ЩО ЦѢКАВОГО.

— После статистичныхъ даныхъ припадає на свѣтѣ на 100 мужчинъ 106 женъ.

— Въ одномъ мѣстѣ въ Америцѣ певный лѣкарь выдавъ „на горке" 38 рецептъ за оденъ день, коли сальоны були позамыканѝ.

— Въ Лондонѣ есть 14 тысячь полицаѣвъ, въ Парижи 6000, а въ Ню Йорку 3800.

— Недавно тому померъ оденъ Африканецъ лишивши 45 вдовъ.

— Смерекъ жіе 700 лѣтъ а букъ 245.

— Чому не запренумеровати собѣ „Свободы"?

— Въ Ню Йорку на 100 людей припадає 21 выпадковъ смерти.

— На кортѣ въ Milwaukee важить звонъ 32 тысячь фунтовъ.

— Люде на свѣтѣ говорять три тысячами мовами, а мають надъ тысячь богослуженъ.

— Русины дуже не цѣкавый народъ, коли не замовляють собѣ „Свободы".

— Рѣка Ганґесъ, котру Индіяне уважають святою, а въ котрой родять ся хробаки холеричнѝ, есть 1700 миль довга.

— Въ протягу сѣмъ мѣсяцѣвъ лінчовано 154 особъ.

— Оденъ анґлійскій книгарникъ умеръ на сухоты, заразившись зъ книжокъ, котрѝ выпожичавъ сухотникамъ. Але ты, Русине, не бой ся книжокъ.

— Той рокъ можна назвати рокомъ—президентскимъ.

— Въ Греціи на 906 женщинъ припадає 100 мужчинъ.

— Зъ Detroit до Windson въ Канадѣ, будуть ставити мостъ довшій ще, якъ бруклиньскій.

— Въ Бельґіи достали жѣнки право голосованя.

— Въ Сполуч. Державахъ выдано жѣнкамъ 5250 патентовъ за ихъ вынаходы.

ВСЯЧИНА.

После недавно оголошеного справозданя, черезъ секретаря Mortona, о станѣ рольництва въ Сполученыхъ Державахъ есть:

Фармъ	4,594.641.
Пересѣчна вартость фармы	$2,909.
Загальна вартость фармъ	$13,000,000,000.
Пересѣчный обемъ фармы, акровъ	137.
На кожду фарму припадає особъ	6.

Долучивши до фармъ инвентаръ живый и мертвый, то пересѣчна вартость однои фармы вынесе около $4.000. — Фармеры своими продуктами живять 40 міліоновъ людей замешкалыхъ въ мѣстахъ, а кромъ того вывозъ продуктовъ за границю, представляє вартость $553,215,317. Плоды рольництва выносили 69.68 процентъ, загальнои продукціи державы.

Загальна продукція рольництва була въ року:

1880	$2,212,540,927.
1890	$2,460,107,454.
1895	$2,300,000,000.

Числа тотѝ, дають богато до мысленя. Рольництво приносить найбольшій користи для краю, а що за тое достає водъ краю? Чи право такъ опѣкує ся фармерами, якъ фармеры опѣкують ся мѣйскимъ населенемъ? Якъ ходить о переведене якого права въ користь фармеровъ, то мало кого тое обходить, якъ справа буде переведена. Фармеръ, кромъ тяжкои своеи працѣ, вкладає и капиталъ, а положене его не є лучше водъ звычайного роботника. Если хто въ мѣстѣ вложить $4.000 въ якій „business", то не потрѣбує такъ тяжко працювати, якъ фармеръ, а мае далеко большій зыскъ. А если-бы навѣть до банку воддати тую суму, т. е. пересѣчну вартость фармы $4.000 то по 6 процентъ принесе $240 рочного доходу. Если ще зважимо, якъ ощадно мусять жити фармеры, абы конець съ концемъ зойшовъ ся, то они за свою тяжку а уцтиву працю не мають майже жаднои надгороды. Працюють они лишень для капіталістовъ, котрѝ не працюють, лише гандлюють продуктами рольничими.

Колько тютюну выкурюють въ розныхъ краяхъ?

Въ Фінляндіи припадає на одного чоловѣка рочно 100 ґрамовъ, въ Румуніи 200, въ Испаніи 540, въ Анґліи 600, въ Франціи, Россіи, Скандинавіи, Нѣмеччинѣ и Австріи пересѣчно 700—900 ґрамовъ. Найбольше курять въ повночной Америцѣ; ту на одного чоловѣка припадає 2700 ґр. На заспокоене тыхъ потребъ доставляють Сполученѝ Державы Америки рочно 225 міліоновъ кґр. тютюну; Индіи 180—190 міл., Австрія 40—50 міл., Россія 50 міл., Нѣмеччина 42 міл.

Сынъ нероба.

(Конець).

III.

Тѣшила ся своимъ сыномъ
 Стара Пилипиха,
Передъ людьми все хвалилась:
 „Ось м.я потѣха!"
Якъ самъ каже — грошей много
 Принѣсъ вонъ до дому
Буде за що зерна купить,
 Й на свѣчку святому."

Ой не тѣшь ся бѣдна мати
 Твоимъ любымъ сыномъ,
Лучше-бъ було щобъ не вертавъ,
 Та тамъ и загинувъ!...

Изнюхавъ ся зъ неробами
 Иванъ ледащиця,
Въ хатѣ зъ людьми вонъ не спавъ —
 Зъ льовфрами въ пивницѣ.

Робота му все смердѣла
 На легкій хлѣбъ взявъ ся:
Одной ночи до гросернѣ
 Чрезъ вокно доставъ ся.

И накравъ вонъ добра много
 Чеше къ кумпаніи
Але не встигъ зъ тымъ втѣчи
 Злапали злодѣя.

У гарештѣ нашъ Ивась
 Просидѣвъ три роки,
Въ тьмѣ, смрадѣ такъ вонъ гнивъ,
 Ажь вылежавъ боки.

То не зъ майновъ, водъ роботы
 Вернувъ вонъ до краю,
Лишь зъ гарешту смердячого
 Въ краденомъ убраню.

IV.

Изъ гарешту по дорозѣ
 Вступивъ до краяна —
Въ хатѣ души живой нема
 Лишь газдиня пяна.

Розвернулась середъ хижи,
 Сапе якъ машина,
А тамъ въ кутѣ изъ ключами
 Бавить ся дитина.

Водъ дитины ключи взявъ
 Отворивъ куферки...
Та до себе самъ сказавъ:
 „Я тутъ панъ теперки"!

Такимъ сыномъ днесь тѣшить ся
 Стара Пилипиха —
Ахъ горкая, та недовга
 Блудная утѣха!...

Черезъ тыждень, черезъ два
 Дуривъ Ивась маму:
Що вонъ только грошей ма
 Що засыпле яму.

Врадовалась Пилипиха
 Безъ мѣры, безъ лѣку —
Що дня курку сыну рѣже
 Тай носить горѣвку.

Ивась привыкъ ѣсти мясо
 Якъ бувъ въ Америцѣ,
Та всѣ куры вонъ поѣвъ
 Зарѣзавъ й телицю!...

Одного дня мамъ й каже:
 „Ой сыну мой любый!
Мене й себе ты ведешь
 До грѣха, до згубы.

V.

У великомъ святомъ постѣ,
 Та ще у пятницю.
Заѣдаєшь безъ сумлѣня
 Послѣдну телицю.

Я все зъ неи сподѣвалась
 Дождатись коровы —
А ты ось все поторощивъ
 Ратицѣ та ноги.

„Цитьте мамо не журѣть ся
 Въ мене грошъ великій
Я не только вамъ корову
 Але куплю быки."

Пойшовъ Иванъ, якъ той циганъ
 Быки куповати,
Цента нема при души —
 Тра якось придбати

Жите-буте изъ льофрами
 Дало му науку;
Вонъ задумавъ и туть вказать
 Злодѣйскую штуку.

Ну, закравъ ся вонъ въ Горлицяхъ
 До Гершка слѣпого,
Розбивъ касу динамитомъ
 Взявши гроша много.

Але заразъ поліція
 Злапала Ивана
Та въ кріміналъ засудили
 Зъ Америки пана.

Пилипиха зъ жалю вмерла
 Сумує хатина...
Отъ така то втѣха мамѣ
 Зъ ледащого сына.

Гр. Гр.

Три якъ рôдні браты.

О. Федьковича.

(Дальше).

VI.

Другои днины дали менѣ урльопасъ, дали кабать дранковый, дали мантлину стару-стару та дераву, тай пустили. А я такій уже радъ! „А де — кажу — мôй панъ любый та золотый! де панъ капраль Бая?

— Да нема — кажуть пôшовъ у мѣсто.

Охъ менѣ лишенько! а я щобъ зъ нимъ и не попрощавъ ся? Я ждати-му, доки вони не вернуть ся зъ мѣста.

— Да не дожидай ты богацько, — каже де хто зъ цуґу, а то фельфеберъ якъ тебе захопить, то мати мешь ся!

— Коли такъ, то хиба йти — думаю я собѣ, а моему пану капральови най Богъ дае, що самъ розумѣе. Оттакъ думавъ я, та й пôшовъ.

А за мѣстомъ — я й нѣ въ той бôкъ, а панъ капраль Бая якъ разъ проти мене. Я такъ зрадѣвъ. Панъ капраль! — кажу, а я думавъ, що я зъ вами вже не побачусь. Чого вы такъ борзо пôшли?

— Да я умысне — кажуть вони — бо я мавъ ще зъ тобою говорити дещо.

А багацько тобѣ миль до дому? кажи правду.

- Сорокъ миль, да ще й кôлька, — кажу я.

— Вони на те нѣчого, лишь дивють ся на ментлиночку тую дѣраву, тай кивають головою. А то студѣнь така, Господи! сказано передъ Рôздвомъ.

— Ходи — кажуть у шинокъ, выпемо вина! Выпили мы вина, Господи, що добре: я го доси и не пивъ. Оттакого, думаю собѣ, кобы то братикови тому хворому вынести! (бо въ мене все на гадцѣ, що я братика свого ще застану). Ну, нѣчо, гадаю я собѣ: кобы то вчинити ся на Вѣжници, не ѣсти, нѣ цити-му цѣлу дорогу, а вина мушу свому братчикови вынести.

„Часъ менѣ до касарнѣ“, стали нарештѣ панъ капраль казати, выймають пять левôвъ баночку, тай дають менѣ.

А це на що? — кажу я.

— На дорогу, здасть ся, кобы ихъ бôльше мавъ, то я бы тобѣ и бôльше давъ, а такъ не маю, бери що є.

Да я, — кажу — зафасувавъ два левы срѣбнй; менѣ доста буде.

Вони ажь розсердились.

Коли я тобѣ даю, то бери, — кажуть. Коли вже не те, то хоть кожушокъ собѣ купишь. Теперь студено.

Не хотѣвъ я ихъ бôльше гнѣвати, узявъ. За два левы, думаю я собѣ, купю нѣни добру хустку, тепленьку, за лева шовкову хустку братови до шиѣ, а по левови кождôй сестрѣ по рянтухови тонкому та широкому.

Попращались; подякувавъ свому панови капральови якъ умѣвъ, тай пôшовъ. А тутъ не студѣнь нѣ! ажь око вяне.

VII.

Ще и тыжденъ не минувъ, а я вже на Вѣжници. А це саме святый вечеръ; по хатахъ свѣтло видко, чути, якъ добрй люде радують ся сидя при вечери, а я собѣ иду зъ цѣпкомъ у рукахъ, та думаю: що то теперь у мене въ дома дѣеть ся. Братика мого мабуть и не мае на свѣтѣ!... А що ненечка, а що сестры? Але побачу, думаю, я собѣ! домôвь нема вже бôльше якъ чотыри милѣ маленькй, на опôвнôчь стану або и борше. Посмотривъ за торбинку, чи е всѣ дары та гостинцѣ, що у Бистрици, йдучи, накупивъ?

— Е всѣ!

Йду далѣ, навѣть и въ вôкна не дивлюся, такъ иду. А тутъ такъ мене и тисне щось коло серця, неначе не що за серце, и дрѣмлеть ся менѣ, неначе я пяный, або що, а я нынѣ и кришички хлѣба въ устахъ не мавъ, не то що. Да не те, щобъ не було; були въ мене въ торбинцѣ и два калачѣ пшеничнй плетенй, и фляшка вина доброго и рыбы вызнины штука. Да не буду ѣсти, думаю, домôвь принесу. А тутъ менѣ такъ и позѣваесь! сяду, думаю собѣ, припочну минуточку, а вôдтакъ скорѣшь и пôду, якъ вôдотхну. Сѣвъ собѣ на якôмсь тамъ приулку, въ очехъ замрило, за серце йимило. Це я змерзъ, думаю собѣ; хотѣвъ встати — не здужавъ, повалився у снѣгъ. Ратуй, святый Николаю, въ тяжкихъ бѣдахъ, теплый нашъ заступниче, ратуй!

VIII.

Прокидаюсь — а я вже не въ снѣгу, а въ гарнôй, теплôй постели. Надъ мною стоить оденъ жандарь, красный, молоденькій. Бачили вы то ангела, що въ Чернôвцяхъ у святôй Параскевіи на лѣвыхъ дверехъ намальованый? — Такій и це жандарь бувъ, благій та ясный. Стоить надôмною, та дивить ся менѣ въ вѣчи.

Я такъ и стрепнувсь. „Охъ менѣ лишенько, кажу, а я де отце?“

„У мене“, каже, жандарь, „якъ у рôдного свого брата, або ще лѣпше. Не вставай, серце, ты дуже хворый“.

Я заразъ нагадавъ собѣ и Онуфрія, и Баю, и урльопъ. „А се, кажу, якъ я тутъ зайшовъ?“

„Бодай и не згадувати, каже жандарь, учора зъ вечера йдучи, найшовъ я тебе пôдъ однымъ будынкомъ, безъ душѣ“.

„Боже милый, Боже!“...

„Такъ тобѣ треба, обôзвавъ ся другій жандарь пузатый, що по хатѣ ходивъ та люльку куривъ — не пий!... А я тои днины и воды въ устахъ не мавъ, не то що. Такй то люде.

Молоденькому жандареви тôльки слезы въ очехъ закрутились. Покивавъ головою, тай сѣвъ собѣ коло мене на постели. Пикатый выйшовъ зъ хаты.

— Пане кажу, а мундуръ мôй взре є?

— Е — каже — не жури ся: и мундуръ є, и торбинка и урльопасъ.

— Въ урльопасѣ — кажу — бувъ листъ.

— Е и листъ — каже, — я находивъ.

— Кобы я знавъ, кажу, де мôй мундуръ, я бы збиравъ ся“. Доста невеселый бувъ жандарь, а ще засмѣявъ ся.

— „Кобы“, каже, „за три дни, тобы добре“.

Я ажь незумѣвъ ся. „Що вы отце кажете, пане? Вы не знаете, якъ у мене дома!“

— Я все, каже, знаю. Але дохторъ велѣвъ тебе не пускати.

— А дежь той, кажу, дохторъ?

— Вôнъ заразъ повиненъ надôйти; я вже пôславъ по него. Прійшовъ и дохторъ. А що, каже, якъ тобѣ?

— Добре, кажу, пустѣть до дому.

— Ще тобѣ не можна, каже дохторъ, ты ще дуже слабый.

Я такъ ставъ и благати. Пане, кажу, пустѣть мене! Въ мене дома отъ якъ, та отъ якъ. Менѣ вже не далеко.

Жандарь чварснувъ щось до него по нѣмецки.

— Про мене, каже дохторъ нарештѣ; завтра можешь йти, а сегодня лежи менѣ ще въ лôжку, та пий отцй лѣки, що я ти принѣсъ. А тѣло масти собѣ отцевъ мастею.

Я такъ и зрадѣвъ! „О! дякувать же вамъ, пане дохторъ!“

— Не менѣ дякуй, каже дохторъ, а отцему панови, бо якъ бы не вôнъ, а ты бы вже не живъ на свѣтѣ.

(Дальше буде)

— Приноручаемъ Американьскимъ Русинамъ выдавництво „Вібліотеки для рускои молодѣжи, котре выходить въ Коломыи (въ Галичинѣ) пôдъ редакціею Юліяна Насальского. На рôкъ одного только доляра, а выйде за рôкъ 4 велики и грубй книжочки. Хто хоче мати тй книжочки, а цѣкавй они, най напише до Редакціи „Свободы“.

Молись, трудись, учись, до СОЮЗА запишись, до читальнѣ ходи, Бога въ сердцю май, ближняго люби, церковь посѣщай, Свободу читай, Русь святу люби, доброму научай ся, грошей не марнуй, въ процеса не вдавай ся. Въ лютерію не грайте, тôлько грôшъ щадѣть. Братя! намъ треба „Народного Дому“, ану скинтесь по центови. Се не забувайте! . . . . Буде въ васъ